

ОБЩИНА ТЪРГОВИЩЕ

7700 Търговище, пл. Свобода
Телефон: 0601/687 00; факс: 0601/620 57, 0601/622 12
e-mail: obshtina@targovishte.bg; www.targovishte.bg

ПОСЛЕДВАЩА ОЦЕНКА

НА ИЗПЪЛНЕНИЕТО НА ОБЩИНСКИ ПЛАН ЗА

РАЗВИТИЕ НА ОБЩИНА ТЪРГОВИЩЕ

ЗА ПЕРИОДА 2007-2013 Г.

гр. ТЪРГОВИЩЕ

2014 г.

СЪДЪРЖАНИЕ

ВЪВЕДЕНИЕ

- I. Методология на извършване на последващата оценка
- II. Оценка на първоначалните резултати от изпълнението и общото въздействие
- III. Оценка на степента на постигане на съответните цели и приоритети
- IV. Оценка на ефективността и ефикасността на използваните ресурси
- V. Обобщени изводи от проведената последваща оценка на изпълнението на Общински план за развитие на община Търговище за периода 2007-2013 г.

ЗАКЛЮЧЕНИЕ

СПИСЪК НА ИЗПОЛЗВАНИТЕ СЪКРАЩЕНИЯ

ВЪВЕДЕНИЕ

Този документ представя резултатите от извършената последваща оценка (ПО) на Общинския план за развитие (ОПР) на община Търговище за периода 2007-2013 г., изготвена в изпълнение на нормативните изисквания на Закона за регионалното развитие (ЗРР - чл.34 и чл.36) и Правилника за неговото прилагане (ППЗРР).

Общинският план за развитие на община Търговище за периода 2007–2013 г. е средносрочен планов документ, съобразен с националната политика за регионално развитие и бюджетните планове на Европейския съюз. Той е основополагащ, стратегически, динамичен документ и важен инструмент при формирането и провеждането на устойчиво и балансирано местно развитие в посочената територия. Документът очертава средносрочната перспектива за икономическо, социално, инфраструктурно и екологично развитие на общината.

Планът е приет от Общински съвет - Търговище с Решение № 2 по Протокол № 19 от 28.07.2005 г. на основание чл.21, ал.1, т. 12 от ЗМСМА и чл. 14, ал. 4 от ЗРР.

През 2011 г. е извършена Междинна оценка за изпълнението на ОПР на община Търговище за периода 2007–2013 г., в резултат, на което е направена препоръка и е изготвен Актуализиран документ за изпълнението на плана. В настоящата последващата оценка обект на изследване, ще бъде както ОПР на община Търговище за периода 2007-2013 г., така и Актуализирания документ за неговото изпълнение, изготвен през 2011 г.

Последващата оценка на изпълнените общински планове за развитие е заключителния етап в комплексната система за оценяване реализацията на основните управленски документи, предхождан от предварителна и междинна оценки. Чрез последващата оценка се прави рекапитулация на цялостното изпълнение на плана, качеството на получените резултати и нивото на постигнатите очаквани и неочаквани ефекти за общинската територия.

Последващата оценка е предприето действие за анализ на провеждането и резултатите от определен брой инициативи, които се осъществяват в повече или по-малко, формализирана методологична и институционална рамка с оглед на отчитането и/или подобряването на определени публични дейности, по-специално посредством сравняване на резултатите с поставените цели и с използваните средства.

Съизмеримостта на постигнатите резултати с първоначално формулираните цели води до търсене на обяснение за отклоненията, т.е. до изследване на причините за идентифицирани дефицити и извличане на поуки, които да бъдат полезни за следващия програмен период.

Последващата оценка има за цел да установи как са използвани обществените ресурси, каква е ефикасността на извършените интервенции, в каква степен са потвърдени предвидените резултати и постигнати заложените цели. Тя проучва факторите за регистрирания успех или неуспех на намеренията за промяна, прави обобщени изводи за устойчивостта на резултатите и

осигурената продължителност на въздействията. В идеалния случай тази оценка следва да се изготви по време на следващото програмиране, т.е. препоръките от отчетените грешки и слабости да намерят отражение в новия ОПР или в неговите актуализации. Последващата оценка е част от различните механизми за контрол на публичните действия.

Целта на настоящата последваща оценка е да осигури независима и актуална информация за постигнатите резултати от прилагането на Общинския план за развитие на община Търговище през периода 2007-2013 г., да направи препоръки относно провеждането на политиката за регионално и местно развитие и за подобряване на управлението и координацията през новия програмен период.

За постигането на тази цел са изпълнени следните задачи:

- Изследване на резултатите от изпълнението и общото въздействие на ОПР;
- Актуален преглед на изпълнението на плана за съответствие и приложимост на заложените цели и приоритети;
- Изводи и препоръки за подобряване на политиката за регионално и местно развитие през новия програмен период.

Основните критерии, които са използвани при изготвяне на последващата оценка на ОПР са: приложимост, обосновааност, ефективност, ефикасност, въздействие и устойчивост.

В изготвянето и обсъждането на проекта на Последваща оценка на изпълнението на Общинския план за развитие на община Търговище за периода 2007-2013 г. взеха участие представители на Общинската администрация и различни заинтересовани страни.

I. Методология на извършване на последващата оценка

Последващата оценка на изпълнението на Общинския план за развитие на община Търговище за периода 2007-2013 г. се фокусира върху аналитичния обзор и сравнителния анализ на резултатите и въздействието от прилагането на ОПР при отчитане на настъпилите социално-икономически и политически промени на местно, регионално и национално ниво, в светлината на промените в регионалната политика на ЕС и регистрираните резултати от прилагането на оперативните програми за България.

Избраната методика е насочена към постигане на обективност на оценката относно изпълнението на ОПР, стратегията и мерките за координация на документа. Последващата оценка преминава през следните основни етапи: проучване, анализ и оценка, съгласуване и приключване.

Методиката за осъществяване на последващата оценка се основава на структуриран и систематичен процес на събиране, анализиране и представяне на информацията и може да бъде обобщена по следния начин:

1. Избор на логика на интервенцията. Избраната методика за оценка насочва вниманието върху изпълнението и подобряването на качеството на планирането. Фокусът върху изпълнението се постига чрез оценка на ефикасността и ефективността, докато фокусът върху подобряването на качеството и съотнесимостта на планирането се постига чрез:

- актуален преглед на изпълнението на ОПР;
- изследване на промените в контекста на плана за развитие;
- извършване на необходимите промени, за да се оптимизира въздействието на ОПР.

2. Разработване на оценителна методика. Методическият инструментариум на последващата оценка включва използването на определени критерии за оценка, които характеризират потенциала за реализация и качеството на резултатите при изпълнението на Общинския план за развитие на община Търговище 2007–2013 г.:

- Стратегическо съответствие и хармонизация с целите и приоритетите на политиката за регионално и местно развитие за текущия планов и програмен период;
- Нормативно съответствие с принципите, правилата и стандартите за планиране на регионалното развитие, залегнали в националното законодателство за регионалното развитие;
- Отразяване и влияние върху състоянието и промените в социално-икономическия профил на общината за наблюдавания период след 2007 г.;
- Постигнати резултати, въздействие и изпълнение на целите и приоритетите на ОПР;
- Ефективно и ефикасно използване на ресурсите за развитие на територията на общината;
- Политическа и социална ангажираност, административен и институционален капацитет за прилагане на политиката за устойчиво интегрирано регионално и местно развитие;
- Устойчивост на постигнатите желани ефекти – ще продължат ли те да съществуват и отвъд времеви хоризонт на ОПР.

Количествените индикатори за наблюдение на ОПР, определени в самия план за развитие, не осигуряват достатъчна база за изготвяне на обективна последваща оценка.

В резултат, екипът предварително разработи критерии за оценка, които да допълват количествените параметри. Основната им цел е да определят качеството и степента на изпълнение на целите и приоритетите, да допринесат за поставянето на обективна оценка на развитието на общината и сравнение на постигнатите резултати и ефективно планиране на следващите действия.

3. Набиране на данни – първични и вторични. Методите за набиране на информация за изпълнение на последващата оценка са:

- Работни срещи и консултации с представители на община Търговище;

- Работа с документи и статистическа информация – подбор, съпоставяне, анализ, оценка и екстраполация, синтез.

На този етап беше създадена организация за събиране на статистическа информация и проучване на основните планови и стратегически документи - Общински план за развитие (ОПР) на община Търговище 2007-2013 г., Междинна оценка на изпълнението на Общински план за развитие (ОПР) на община Търговище 2007-2013 г., Актуализиран документ за изпълнение на (ОПР) на община Търговище 2007-2013 г., Областната стратегия за развитие на област Търговище 2005-2015 г., Актуализиран документ за изпълнение на Регионален план за развитие на Североизточен район и др.

При изготвянето на доклада бе обработена и анализирана статистическа информация, публикувана официално от Националния статистически институт и Агенция по заетостта. Проследени са конкретните приноси на отделните оперативни програми за изпълнение на всеки от приоритетите на ОПР, като е направена количествена експертна оценка (в %) и са използвани данни от Информационната система за управление и наблюдение на структурните инструменти на Европейския съюз - ИСУН. Анализиран е напредъкът по всички приоритети на ОПР, като избраният подход на качествено оценяване позволява да бъдат направени изводи и заключения в сравнителен план за степента на изпълнение на приоритетите на ОПР.

Събрана бе базова информация и статистически данни за нуждите на анализа и оценката от Общинска администрация - Търговище. За целите на проучването бяха използвани справки, въпросници и събирана информация в Интернет. Проведени бяха срещи и консултации със служители на Община Търговище и заинтересовани страни.

4. Обработка и анализ на събраната информация. Използваните методи за анализ на събраната информацията са: сравнителен анализ; причинно-следствен анализ; аналогия; екстраполация; критериална оценка; експертна оценка; синтез; индукция; дедукция; селекция.

5. Приложение на оценителната методика – Този етап включва обобщаване, анализ и оценка на събраните данни, факти и информация. Последващата оценка обхваща времеви период 2007 - 2013 г., като анализите, констатациите и експертните преценки ще се отнасят до тенденции или ключови и характерни за периода факти и данни, без да се достига до детайли по години или по отделни компоненти на икономическите, социалните и екологичните сектори.

Последващата оценка включва анализ и оценка и на изпълнението на целите и приоритетите, релевантността на ОПР и капацитета за координация на отговорните за неговото прилагане органи. Направени са съответните изводи, обобщения и препоръки за разработването и подобряване на работата по изпълнение на плановия документ за новия програмен период.

6. Формулиране на изводи и препоръки.

Изводите и препоръките по отношение на изпълнението на ОПР за изминалия програмен период и насоките за следващия ще са базирани на:

- Експертност при разработването на последващата оценка;
- Актуална, достоверна и пълна количествена и качествена информация;
- Адекватни методи и за анализ;
- Обективна система от критерии за оценка;
- Ясно очертани и описани тенденции за развитие на общината;
- Обективни критерии за оценка на изпълнението, на стратегията и на координацията.
- Фактологически и методически обосновани оценки и препоръки за разработване на плановия документ на общината за следващия програмен период.

Прилагането на описаната методология за оценка дава основание да бъдат посочени няколко съществени извода:

- ОПР на община Търговище следва да бъде съобразен в контекста на новите стратегически насоки на ЕС в областта на регионалната политика за периода 2014-2020 г.;

- Новата европейска стратегия на ЕС „Европа–2020” трябва да бъде отчетена при разработването на ОПР с оглед осигуряване на по-висока степен на кохезия на плановия документ с перспективната европейска политика.

- Необходимо е структурата и съдържанието на плана да бъдат оптимизирани и актуализирани в съответствие с конкретните операции и схеми по оперативните програми за България, съфинансирани от фондовете на ЕС през периода 2014-2020 г и разработваната национална концепция за програмиране на развитието през настоящия програмен период.

- Преглед на индикаторите за мониторинг и оценка на изпълнението на ОПР и тяхното допълване и прецизиране. Препоръчително е индикаторите за оценка да имат количествена характеристика и да се определят формите за тяхното предварително събиране, с цел обезпечаване с данни на оценката и планиране на последващи действия.

- Усъвършенстване на организацията и подобряване на комуникацията както между ангажираните с изпълнението и наблюдението на ОПР длъжностни лица, така и повишаване на прозрачността и информираността на обществото за изпълнението на ОПР. Възможните решения тук са създаване на предпоставки за ранна диагностика на несъответствия и съществени пропуски в процеса по изпълнение на планираното планово развитие.

- Повишаване на съществуващия административен капацитет в областта на изготвянето, изпълнението, отчитането, наблюдението и вътрешната оценка на стратегически и планови документи, както и тяхното актуализиране в съответствие с динамично променящата се заобикаляща среда.

Източници на информация - ОПР се реализира главно чрез ефективната реализация на проекти и програми за местно развитие в рамките на общината, изпълнявани от публични и частни организации. Важно е да бъдат отчитани постигнатите резултати по проекти, получили безвъзмездно финансиране по ОП, както и такива с междурегионален характер.

Информационното осигуряване на последващата оценка се базира на следните важни източници:

- Официални страници на УО на оперативните програми;
- Регионална статистика на Евростат;
- Данни, анализи и публикации на НСИ и АЗ;
- ИСУН - Информационна система за управление и наблюдение на структурните инструменти на ЕС в България;
- Официалната страница на Европейския съюз;
- Официални справки от Община Търговище.

За събиране на информация бяха разработени въпросници, които бяха предоставени за попълване на Общинска администрация – Търговище, структурите на гражданското общество и представители на бизнеса на територията на общината. Проведени бяха и срещи- консултации с представители на администрацията и заинтересовани лица.

Изследвани и анализирани документи в процеса на изготвяне на последващата оценка:

- ОПР на община Търговище за периода 2007 – 2013 г.;
- ОСР на област Търговище за периода 2005 – 2015 г.;
- Междинна оценка по изпълнение на ОПР на община Търговище за 2007 – 2013 г.;
- Актуализиран документ за изпълнение на ОПР на община Търговище 2012–2013 г.;
- Актуализиран документ за изпълнение на РПР на СИР;
- Официални справки и доклади за изпълнение на проекти, програми и политики на територията на община Търговище;
- Бюджети на община Търговище;
- Планове на капиталовите разходи по Капиталова програма на Община Търговище за 2007-2013 г.;
- Секторни стратегии и програми на общината;
- Годишни справки и доклади за изпълнението на ОПР;
- Актуални стратегически документи от по-високи нива;
- Стратегия „Европа 2020“;
- Методически указания за актуализиране на действащите стратегии и планове за регионално и местно развитие.

II. Оценка на първоначалните резултати от изпълнението и общото въздействие

Като цяло, идеята на Последващата оценка за изпълнението на Плана за развитие е да обобщи с изводи, какви са постиженията, на основата на придобитите ползи (резултати) от предприетите действия и получените ефекти (въздействия) от реализираните цели, довели до промяна в средата и условията на живот на местната общност.

В стратегическата част на Общинския план за развитие на община Търговище 2007-2013 г. са включени: визия, 1 стратегическа цел, 5 приоритета, 21 специфични цели (СЦ) и 60 мерки.

Визията е обобщена представа/желание на една общност за стандарта на живот и качествата на средата, която тя изгражда, поддържа и обитава.

Визията за развитие на община Търговище, отразена в ОПР е:

„Община Търговище - просперираща социална общност с устойчиворазвитие, привлекателно място за бизнес и живот, работа за всички, високи доходи, развит туризъм, екологично селско стопанство, съхранена природна среда и богат културен живот, икономика основана на знанието, територия със съвременна модерна инфраструктура съдействаща за възраждане”.

В Актуализираният документ за изпълнение на Общинския план за развитие (АДИОПР), визията за развитие на общината се запазва същата.

Дългосрочната политика на община Търговище, очертана във визията играе ключова роля за постигането на устойчивото и балансирано местно развитие в различни аспекти икономически, социален, екологичен и териториален.

Основната стратегическа цел на развитието на община Търговище до 2013 г. е формулирана така: *„Стабилни темпове на икономически растеж и по-високи стандарти на жизнената среда”.*

Основната цел съдържа две неотделими сфери: “икономически растеж” и “жизнена среда”. Първата е двигател на развитието, а втората осмисля усилията на хората, реализирали това развитие. Задължително условие е целта да се преследва успоредно и едновременно в двете сфери.

Прилагането на такава стратегия предполага изграждането на устойчив икономически комплекс и достатъчно приходи за ре-инвестиране в хората и жизнената им среда.

В стратегическата част на Актуализирания документ за изпълнение на Общинския план за развитие на община Търговище 2007-2013 г. са включени: визия, 1 стратегическа цел, 4 приоритета, 21 специфични цели (СЦ) и 60 мерки.

Като цяло структурата на стратегическата част в АДИОПР е запазена с изключение на броя на приоритетите, които от 5 стават 4, тъй като Приоритет 1: „Постигане на балансирана и конкурентноспособна общинска икономика” и Приоритет 2: „Развитие на аграрен сектор, хранително-вкусова индустрия и туризъм”, се обединяват в един – **Приоритет 1: „Балансирана конкурентноспособна общинска икономика с развит аграрен сектор, хранително-вкусова индустрия и туризъм”**.

Стратегическите цели и приоритети на ОПР – Търговище като цяло са съгласувани и уместни по отношение на плановете и стратегически документи от по-високо ниво.

Приоритетите в АДИОПР ще се използват за базови при извършване на последващата оценка. Те съчетават местния потенциал с целите и насоките за развитие на регионално, национално и европейско ниво и звучат така:

Приоритет 1: Балансирана конкурентноспособна общинска икономика с развит аграрен сектор, хранително-вкусова индустрия и туризъм.

Приоритет 2: Изграждане на качествена жизнена среда с модерни инфраструктури и съхранена екология.

Приоритет 3: Развитие на човешките ресурси и социално сближаване.

Приоритет 4: Укрепване на административния капацитет и усвояване на средства от Структурните фондове и Кохезионния фонд на ЕС.

Първият и най-важен приоритет е насочен към инвестиране в общинската икономика и превръщането ѝ в конкурентноспособен катализатор на местното развитие, както и към цялостно подобряване на жизнения стандарт на населението.

Вторият приоритет касае доизграждането и поддръжката на техническата инфраструктура и опазването на околната среда.

Третият предвижда развитие на човешкия фактор за трайното му и успешно адаптиране към новата социално-икономическа среда и социално сближаване.

Четвъртият приоритет е насочен към укрепване на административния капацитет и успешно усвояване на средства от фондовете на ЕС.

В своята съвкупност така формулираните приоритети и тяхната успешна реализация допринасят за изпълнение на визията и постигане целите на регионално, национално и европейско ниво.

Заложените в ОПР на община Търговище **21 специфични цели** детайлизират изпълнението на приоритетите, стратегическата цел и визията:

Към Приоритет 1:

Специфична цел 1: Повишаване на конкурентноспособността на икономиката чрез привличане и задържане на фирми в сектори на растеж

Специфична цел 2: Изграждане на подходяща бизнес среда и повишаване на инвестиционния интерес към общината

Специфична цел 3: Стимулиране развитието на конкурентоспособна икономика, основана на знанието

Специфична цел 4: Оптимално използване на природните ресурси

Специфична цел 5: Подобряване на организацията и качеството на човешките ресурси в аграрния сектор

Специфична цел 6: Подобряване на качеството и маркетинга на земеделските продукти

Специфична цел 7: Разнообразяване на икономическите дейности и повишаване качеството на живот в селските райони

Специфична цел 8: Създаване на регионален клъстер “Търговишки храни”

Специфична цел 9: Развитие на алтернативен туризъм

Към Приоритет 2:

Специфична цел 1: Обновяване и доизграждане на техническата инфраструктура, стимулираща развитието на конкурентноспособна общинска икономика, респективно доходите на населението

Специфична цел 2: Обновяване и доизграждане на техническата инфраструктура, подобряваща жизнената среда

Към Приоритет 3:

Специфична цел 1: Постигане на гъвкав пазар на труда и социална интеграция

Специфична цел 2: Повишаване на качеството на човешкия капитал

Специфична цел 3: Подобряване на здравните услуги и свободния достъп до тях

Специфична цел 4: Развитие на културата, спорта и младежките дейности

Специфична цел 5: Развитие на социалните услуги и интеграция на уязвимите групи

Специфична цел 6: Намаляване на диспропорциите между селските райони и града

Към Приоритет 4:

Специфична цел 1: Укрепване на капацитета на общинската администрация и подобряване координацията в процеса на изпълнение на общинския план за развитие

Специфична цел 2: Подобряване на организацията и качеството на предоставяните от общинската администрация услуги чрез развитие на нови форми на обслужване и прилагане на модерни информационни услуги

Специфична цел 3: Засилване на партньорството и междуобщинското сътрудничество

Специфична цел 4: Създаване на програмен и проектен капацитет

В ОПР са заложили **60 мерки**, голяма част от тях са релевантни и адекватни на съществуващата социално-икономическа ситуация в Търговище, на приоритетите и целите за развитие и финансовите възможности на общината.

Постигането на целите на ОПР – Търговище допринася пряко за изпълнение целите на ОСР - Търговище, РПР на СИР, НСРР и ще реализира на практика общоевропейските цели на местно ниво.

Стратегията за реализация на ОПР обхваща и проследява взаимовръзката между формулираната визия за развитие, определените приоритети за действие и техните специфични цели, които трябва да бъдат постигнати посредством изпълнението на конкретни мерки, проекти и предвидените в проектите дейности.

В извършената през 2011 г. междинна оценка за изпълнението на ОПР се съдържа подробна аналитична информация за дейностите, ресурсите и получените въздействия на плана от началото на неговата реализация. Анализът проследява изпълнението на приоритетите, като оценката е направена на база Справки от Община Търговище за реализираните през периода 2007-2011 г. проекти, въпросник, попълнен от Общината, Отчети и Доклади на Кмета, данни от различни институции и информация от ИСУН.

За плановия период 2007-2013 г. в Индикативната финансова таблица на община Търговище за четирите основни приоритета на ОПР са заложили 186 проекта с инвестиции на обща стойност 128 986 000 лева.

През 2011 г. е изготвен Актуализиран документ за изпълнението на ОПР, в който е съставена нова Индикативната финансова таблица за последните три години от периода на действие на ОПР - 2011-2013 г., с актуални прогнозни цени на проектите. В нея са заложили инвестиции на обща стойност 381 821 000 лева по четирите основни приоритета на ОПР, като 220 043 000 лева от тях са частни инвестиции, предимно в областта на енергийната ефективност и 161 778 000 лева са очакваните публични инвестиции. В АДИОПР са заложили 156 проекта, голяма част от тях са с по-продължителен период на реализация и ефекта и въздействието им ще се оценява в следващия програмен период 2014-2020 г.

Настоящата оценка за изпълнение на ОПР използва за база първоначално заложилия брой проекти и инвестиции и изследва резултатите и въздействието на всички проекти и дейности за периода 2007-2013 г., за които има събрани данни и информация.

Реалните резултати от изпълнението на ОПР са представени в следващата таблица:

Таблица 1: Справка за проектите на Община Търговище през периода 2007-2013 г.

№ по ред	Наименование на проект	Период на изпълнение	Обща стойност	Източник на средства – програма, фонд, бюджет (собствен финансов принос в %)	Статус на проекта – приключен, в процес на изпълнение	Съответствие с Общинския план за развитие/А ДИОПР
1	Реконструкция на свързваща пътна инфраструктура за подобряване на достъпа до бизнес зона Търговище	2005-2007	943339	Програма ФАР/МРРБ	Приключен	Приоритет 2
2	Дневен център за възрастни хора в Търговище	2006-2007	49997	Фонд „Социално подпомагане” – МТСП	Приключен	Приоритет 3
3	Рехабилитация на булевард „Трайко Китанчев”	2006-2007	540075	Програма ФАР – МРРБ Програма ФАР –МРРБ	Приключен	Приоритет 2
4	Информация и консултация – подкрепа навреме за младите хора в Търговище	2006-2007	30000	ДАМС	Приключен	Приоритет 3
5	Проект "Дневен дом за стари хора" - ул. Капитан Данаджиев	2007	2000	МТСП	Приключен	Приоритет 3
6	Проект "Насърчаване на инвестициите - ефективно партньорство, Център за Регионално Развитие - Търговище"	2007	63085	PHARE	Приключен	Приоритет 1
7	Дневен дом за стари хора – обзавеждане	2007-2007	31200	Фонд “Социално подпомагане” - МТСП	Приключен	Приоритет 3
8	Завръщане към живот в общността (Изграждане на Комплекс за психично-здравни грижи)	2007-2008	438105	МТСП Програма ФАР Деинституционализация	Приключен	Приоритет 3
9	Проект "За малцинствата вратите са отворени"	2007	6900	Институт "Отворено общество", Тръст за гражданско общество в Централна и Източна Европа	Приключен	Приоритет 3
10	Проект "Децата - наша обща грижа"	2007	18193	Център за образователна интеграция на деца и ученици от етническите малцинства	Приключен	Приоритет 3

11	Проект "Реконструкция на водопроводна мрежа, улична мрежа и инфраструктура, озеленяване на кв. Запад 2, район Б"	2007	1211819	МФ и МРРБ	Приключен	Приоритет 2
12	Изграждане на пречиствателна станция за отпадни води	2008	30217573	Програма ИСПА на ЕС	Приключен	Приоритет 2
13	Проект "Рехабилитация на общински пътища за осигуряване на интегрирано развитие и териториално сближаване на община Търговище"	2008-2010	4020040	ОПРР	Приключен	Приоритет 2
14	Проект "Рехабилитация на ВиК мрежите на град Търговище"	2008-2014	17669812	ОПОС	В процес на изпълнение	Приоритет 2
15	Проект "Техническа помощ на инвестиционен проект за интегрирано управление и обезвреждане на отпадъците на община Търговище и община Попово" (сметище, депо за отпадъци)	2008-2011	1079010	ОПОС	Приключен	Приоритет 2
16	Проект "Уют за децата на Търговище – саниране на детска градина No 2 'Осми март"	2008	275772	МИЕ	Приключен	Приоритет 2
17	Проект "Подобряване инфраструктурата на квартал "Малчо Малчев" с концентрирано ромско население в град Търговище"	2008-2009	811889	PHARE	Приключен	Приоритет 2
18	Проект "Реконструкция на водопровод и канализация по ул. "Страцин", гр. Търговище"	2009	155426	МРРБ	Приключен	Приоритет 2
19	Проект "Допълнително водоснабдяване от помпена станция (ПС) Цветница II до с. Лиляк Проект "Рехабилитация и ремонт на възстановителни работи на напорен водопровод между ПС (помпена станция) Цветница I - първи поден и	2009-2010	103732 303133	МРРБ	Приключен	Приоритет 2

	ПС Цветница II - втори подем" /система Божурка, Пайдушко, Братово, Цветница и Лиляк/		220442			
20	Проект Рехабилитация на главни колектори на град Търговище, изграждане на канализационна и реконструкция на водопроводна мрежи на кв. Вълбел, северно от ул. Ал. Стамболийски"	2009	10170316	ИСПА	Приключен	Приоритет 2
21	Изработване на интегриран план за градско възстановяване и развитие на град Търговище	2011-2013	401260	ОПРР	Приключен	Приоритет 4
22	Изграждане на социална инфраструктура за резидентни услуги от семеен тип в Община Търговище	2011-2013	1489619	ОПРР	Приключен	Приоритет 3
23	Създаване на интегрирани услуги за деца и семейства	2011-2014	1112633	Заем от МБВР	В процес на изпълнение	Приоритет 3
24	Изграждане и функциониране на областен информационен център в гр. Търговище	2011-2013	415233	ОПТП	В процес на изпълнение	Приоритет 4
25	Повишаване качеството на живот, чрез подобряване на физическата среда в град Търговище	2013-2015	6685897	ОПРР	В процес на изпълнение	Приоритет 2
26	Инвестиционно проектиране в Община Търговище за програмен период 2014-2020 г.	2013-2014	544168	ОПРР	В процес на изпълнение	Приоритет 4
27	Не в дома, а у дома	2013-2014	287873	ОПРЧР	В процес на изпълнение	Приоритет 3
28	Рехабилитация на 6 отсечки общинска пътна мрежа с обща дължина 27,900 км.	2013	543628	Републикански бюджет	Приключен	Приоритет 2
29	Ремонт сграда общинска администрация гр. Търговище - подмяна дограма, ремонт покрив, ламаринена обшивка	2013	134192	Републикански бюджет и Общински бюджет	Приключен	Приоритет 2

30	Ремонт и преоборудване на кухня-майка за детските градини в IV-то СОУ „Иван Вазов”	2013	173226	Републикански бюджет	Приключен	Приоритет 2
31	Ремонт общински спортен комплекс "Неделчо Камов" /колодрума/	2013	28831	Републикански бюджет	Приключен	Приоритет 2
32	Ремонт градски стадион “Димитър Бурков”	2013	25443	Републикански бюджет	Приключен	Приоритет 2
33	Ремонт на ул. Струма - гр. Търговище	2013	140496	Общински бюджет	Приключен	Приоритет 2
34	Ремонт на ул. Осогово - гр. Търговище	2013	123662	Общински бюджет	Приключен	Приоритет 2
35	Ремонт на ул. ”Хаджи Димитър” с. Кралево	2013	51076	Общински бюджет	Приключен	Приоритет 2
36	Ремонт на ул. ”Македония” с. Васил Левски	2013	55151	Общински бюджет	Приключен	Приоритет 2
37	Ремонти и благоустрояване на сгради и обекти, общинска собственост в населените места на община Търговище	2013	218581	Общински бюджет	Приключен	Приоритет 2
38	Закупуване на контейнери за битови и строителни отпадъци	2013	78670	Общински бюджет	Приключен	Приоритет 2
39	Приют за безстопанствени животни гр. Търговище	2013	124819	Общински бюджет	Приключен	Приоритет 2
40	Ремонт на Читалище в с. Дралфа	2013	50000	Общински бюджет	Приключен	Приоритет 2
ОБЩА СТОЙНОСТ НА ПРОЕКТИТЕ:			81 046 316			

Обобщената справка за общинските проекти показва, че за периода 2007-2013 г. Община Търговище е изпълнила 40 проекта на обща стойност 81 046 316 лева.

За реализация на заложените цели и приоритети на ОПР Община Търговище е работила предимно самостоятелно. В партньорство с неправителствения сектор и учебни заведения са изпълнени следните поректи:

- „Клуб по интереси за създаване на мултикултурна среда за обучение и възпитание на учениците от общезитието на Професионална гимназия по туризъм и хранително - вкусови технологии „Алеко Константинов”” – в партньорство с гимназията ;
- „Подкрепа за достоен живот” – в партньорство с АСП;
- „И аз имам семейство” – в партньорство с АСП.

Община Търговище няма съвместни проекти с бизнеса и публично-частни партньорства. Не са реализирани проекти с други български общини в условия на междуобщинско сътрудничество и не е участвала в международни проекти.

За периода 2007 – 2013 г. инвестициите на Община Търговище по **Капиталовата програма** за основен ремонт на дълготрайни материални активи, придобиване на дълготрайни материални активи, придобиване на нематериални дълготрайни активи и придобиване на земя, възлизат на обща стойност **19 015 312 лева** в т. число:

- Инвестиции със собствени средства – 9 827 043 лева
- Инвестиции със средства от държавния бюджет – 9 188 269 лева

Изводът, който се налага от анализа на Таблица 1 е, че Община Търговище е допринесла за около 78% от финансовото изпълнение на ОПР на база привлечени инвестиции. Общината се справя сравнително добре и с техническото изпълнение и на етапа на последващата оценка на плана отчита 22% обща реализация на база заложен и изпълнен проекти.

В тези проценти обаче не са отчетени и проектите и дейностите на НПО и частни инвеститори и предприемачи на територията на Търговище.

Реалното финансово и техническо изпълнение на плана е по-голямо, но не може да бъде измерено точно. В настоящата последваща оценка ще представим събраните данни и информация за проектите на НПО и частния сектор, за да оценим общия напредък и постигнатите резултати и въздействия върху целевата територия и нейното население.

Таблица 2: Справка за проектите на НПО, културни институти и учебни заведения от община Търговище за периода 2007-2013 г.

№ по ред	Име на проект в процес на изпълнение или приключил през периода 2007 – 2013 г.	Период на изпълнение	Обща стойност	Източник на средства – програма, фонд, бюджет (собствен финансов принос в %)	Бенефициент	Съответствие с Общинския план за развитие/А ДИОПР
1	Ние можем и знаем как да се пазим на пътя	2008	46170	ОПРЧР „Да направим училището привлекателно за младите хора”	Сдружение „Партньори” Търговище	Приоритет 3
2	Всички имат права, а дали сме наясно с тях	2007	10350	Фондация Институт „Отворено общество”	Сдружение „Център за психологически изследвания” клон Търговище	Приоритет 3
3	Заедно за повече сила при решаване на проблемите ни	2007-2008	5309	Фондация Институт	Сдружение „Център за	Приоритет 3

				„Отворено общество”	психологически изследвания” клон Търговище	
4	В училище с радост – в живота с успех	2008-2009	47931	ОПРЧР	Сдружение „Ная”	Приоритет 3
5	Ръка за ръка	2013-2014	83615	ОПРЧР	Клуб на НСО Търговище	Приоритет 3
6	Заедно тук и сега	2008-2009	13874	ОПРЧР	Сдружение „Хармония и традиции”	Приоритет 3
7	Развитие на социалните услуги за хората в малките населени места	2009-2010	101064	ОПРЧР	Общински читалищен съвет - Търговище	Приоритет 3
8	Твоят успех е в твоите ръце	2012-2013	68708	ОПРЧР	Сдружение "Бизнес център – бизнес инкубатор” Търговище	Приоритет 3
9	Подкрепа за трудова заетост	2009-2011	293124	ОПРЧР	Сдружение "Търговищко дружество за психично здраве"	Приоритет 3
10	Подкрепа за независим живот в общността	2008-2009	72394	ОПРЧР	Сдружение "Търговищко дружество за психично здраве"	Приоритет 3
11	Достойни старини за достойни хора - услугите „Социален асистент” и „Домашен помощник”	2008-2009	82370	ОПРЧР	Клуб на Нестопанските организации	Приоритет 3
12	Достойни старини за достойни хора-2	2010-2012	177203	ОПРЧР	Клуб на Нестопанските организации	Приоритет 3
13	„Шанс и за нас”	2009-2010	98847	ОПРЧР	Сдружение с нестопанска цел „Светлина и за нас”	Приоритет 3
14	Подкрепа за социално включване	2010-2012	187431	ОПРЧР	Сдружение "Търговищко дружество за психично здраве"	Приоритет 3
15	Извършване на редовни теренни археологически проучвания и теренна консервация (укрепване, временни защитни покрития – опаковане, първична вертикална планировка – отводняване,	2013	15000	Министерство на културата	Регионален исторически музей-Търговище	Приоритет 3

	извозване на пръст) на археологически обект Ранновизантийска и средновековна крепост „Мисионис”, м. ”Парка” до град Търговище					
16	Глобални библиотеки	2011-2013	109433	Фондация Бил Гейтс	Регионална библиотека ”П.Съплов”	Приоритет 3
17	Зелена детска академия	2013	7750	Фондация Бил Гейтс	Регионална библиотека ”П.Съплов”	Приоритет 3
18	Организиране на Американски шелф	2012	1500	Посолство на САЩ в България	Регионална библиотека ”П.Съплов”	Приоритет 3
19	Международен фестивал на спектакли за деца	2010-2014	33000	Министерство на културата	Държавен драматичен театър-Търговище	Приоритет 3
20	Информация и консултация – подкрепа навреме за младите хора в Търговище	2007	32400	ДАМС / Държавна агенция за младежта и спорта /	ЦМДИ	Приоритет 3
21	Информация и консултация – подкрепа навреме за младите хора в Търговище – Етап 2	2008-2009	22000	ДАМС / Държавна агенция за младежта и спорта /	ЦМДИ	Приоритет 3
22	Информация и консултация – подкрепа навреме за младите хора в Търговище – Етап 3	2010	22000	НЦЕМПИ /Национален център европейски младежки програми и инициативи/	Сдружение “Мисионис”в партньорство с ЦМДИ – Търговище и община Търговище	Приоритет 3
23	МИКЦ – Търговище - информация и консултация за младите хора	2012-2013	42212	НЦЕМПИ /Национален център европейски младежки програми и инициативи/	Сдружение “Мисионис”в партньорство с ЦМДИ – Търговище и община Търговище	Приоритет 3
24	Нови работни места за сътрудник в маркетингови дейности	2013-2015	122973	ОПРЧР	Сдружение „Център за регионално развитие” - Търговище	Приоритет 3
25	Активно гражданско общество за успешна и прозрачна администрация	2007-2009	197301	ОПАК	Търговско-промишлена палата - Търговище	Приоритет 4
26	Ритуализация на	2008-2009	2800	МОН	І ОУ „Христо	Приоритет 3

Последваща оценка на изпълнението на Общински план за развитие на община Търговище 2007-2013 г.

	училищния живот				Ботев”	
27	Оптимизация на училищната мрежа	2008	52592	МОН	I ОУ „Христо Ботев”	Приоритет 3
28	С грижа за всеки ученик	2008-2013	25912	МОН	I ОУ „Христо Ботев”	Приоритет 3
29	ИКТ в училище- безплатен интернет за компютърен кабинет	2009-2013	1312	МОН	I ОУ „Христо Ботев”	Приоритет 3
30	Мярка без свободен час	2009-2013	16757	МОН	I ОУ „Христо Ботев”	Приоритет 3
31	Оптимизация на вътрешната структура-обезщетения	2009-2013	23385	МОН	I ОУ „Христо Ботев”	Приоритет 3
32	Кариерно развитие на учителите и възпитателите	2009	9162	МОН	I ОУ „Христо Ботев”	Приоритет 3
33	Въвеждане на система за национално външно оценяване	2010-2012	906	МОН	I ОУ „Христо Ботев”	Приоритет 3
34	Подкрепа целодневното обучение в начален етап	2010	6665	МОН	I ОУ „Христо Ботев”	Приоритет 3
35	ИКТ в училище оборудване на компютърни кабинети	2012-2013	24985	МОН	I ОУ „Христо Ботев”	Приоритет 3
36	ИКТ в образованието интернет учители	2009-2010	4455	МОН	I ОУ „Христо Ботев”	Приоритет 3
37	ИКТ дейности	2010	882	МОН	I ОУ „Христо Ботев”	Приоритет 3
38	Проект "УСПЕХ"	2012-2014	181763	МОН	I ОУ „Христо Ботев”	Приоритет 3
39	Проект "КПС"	2013	984	МОН	I ОУ „Христо Ботев”	Приоритет 3
40	Ритуализация на училищния живот	2008	2000	МОН	III ОУ "Петко Р. Славейков"- Търговище	Приоритет 3
41	Проект, финансиран от Център за развитие на човешките ресурси	2008-2010	9000	КОМЕНСКИ	III ОУ "Петко Р. Славейков"- Търговище	Приоритет 3
42	Без звънец	2010	1151	ОПРЧР	III ОУ "Петко Р. Славейков"- Търговище	Приоритет 3
43	Училище на две скорости	2010	8057	ОПРЧР	III ОУ "Петко Р. Славейков"- Търговище	Приоритет 3
44	Пъстра етноплетеница	2011	11939	ЦОИДУЕМ	III ОУ "Петко Р. Славейков"- Търговище	Приоритет 3
45	Подкрепа на целодневното	2011	9727	МОН	III ОУ "Петко Р. Славейков"- Търговище	Приоритет 3

	обучение на учениците от начален етап					Р. Славейков"-Търговище	
46	Нашето училище като градина през цялата година	2013	4994	ПУДООС		III ОУ "Петко Р. Славейков"-Търговище	Приоритет 3
47	Създаване на скаутски клуб-подход към развитието на личността	2008	14761	ОПРЧР		II СОУ "Проф. Никола Маринов"	Приоритет 3
48	Радуга из Росии	2010	19205	Фонд "Руский мир"		II СОУ "Проф. Никола Маринов"	Приоритет 3
49	Успех	2013	210752	ОПРЧР		II СОУ "Проф. Никола Маринов"	Приоритет 3
50	Европейски културни предизвикателства на XX век	2013	39116	секторна програма "Коменски", програма "Учене през целия живот"		II СОУ "Проф. Никола Маринов"	Приоритет 3
51	Геометрията в ежедневието	2013	31293	секторна програма "Коменски", програма "Учене през целия живот"		II СОУ "Проф. Никола Маринов"	Приоритет 3
52	Проект финансиран от Център за развитие на човешките ресурси	2008-2014	109527	секторна програма "Коменски"		I СОУ „Свети Седмочисленици"	Приоритет 3
53	ИКТ- Интернет учители	2009-2010	6348	МОН		I СОУ „Свети Седмочисленици"	Приоритет 3
54	Създаване на център по природо-математически науки	2012-2013	150000	Фондация Америка за България		I СОУ „Свети Седмочисленици"	Приоритет 3
55	Подкрепа на целодневното обучение на учениците от начален етап	2013	9238	МОН		I СОУ „Свети Седмочисленици"	Приоритет 3
56	Информационни и комуникационни технологии (ИКТ) в училище	2013	19125	МОН		I СОУ „Свети Седмочисленици"	Приоритет 3
57	Училищен плод	2013	7055	ДФЗ		I СОУ „Свети Седмочисленици"	Приоритет 3
58	ИКТ в Училище	2013	10064	МОН		ПГИЧЕ „Митрополит Андрей"	Приоритет 3
59	Проект финансиран от Център за развитие на човешките ресурси	2007-2012	78232	секторна програма "Коменски"		ПГИЧЕ „Митрополит Андрей"	Приоритет 3
60	Интеграцията – бъдеще за нашето училище	2008-2010	99600	ОПРЧР		Основно Училище "Д-р Петър	Приоритет 3

					Берон" с. Плъстина, област Търговище	
61	Училището ни е за всички	2012-2014	111897	ОПРЧР	Основно Училище "Д- р Петър Берон" с. Плъстина, област Търговище	Приоритет 3
62	Инвестиране в младите хора за придобиване на нови знания и умения, за повишаване на конкурентноспособността и реализацията им на пазара на труда	2009-2010	56239	ОПРЧР	Професионална гимназия по електротехника и строителство - Търговище	Приоритет 3
63	Клуб по интереси за създаване на мултикултурна среда за обучение и възпитание на учениците от общезидатието на Професионална гимназия по туризъм и хранително - вкусови технологии "Алеко Константинов	2008	58500	ОПРЧР	Професионална гимназия по туризъм и хранително-вкусови технологии "Алеко Константинов"	Приоритет 3
64	Актуализиране на образователния процес в Професионална техническа гимназия „Цар Симеон Велики”, град Търговище в сътрудничество с работодател в сферата на ИКТ	2013-2014	123130	ОПРЧР	Професионална техническа гимназия „Цар Симеон Велики”	Приоритет 3
ОБЩА СТОЙНОСТ НА ПРОЕКТИТЕ:			3447469			

Обобщената справка за проектите на НПО, културни институти и учебни заведения от община Търговище показва, че за периода 2007-2013 г. са изпълнени 64 проекта на обща стойност 3 447 469 лева.

Изводът, който се налага от анализа на Таблица 2 е, че неправителствения сектор, учебните заведения и културни институти от община Търговище са били изключително активни през програмния период в кандидатстването с проекти и усвояването на средства по различни фондове и програми. Те са допринесли за близо 3% от финансовото изпълнение на ОПР на база привлечени инвестиции, но за 32% от техническото му изпълнение на база заложи и изпълнени проекти. Причината за сравнително малкия обем средства е типа на проектите „меки мерки” с културно – образователна и социална насоченост, но с голям положителен ефект и трайно положително въздействие върху населението в целевата територия.

Местният бизнес също е участвал в усвояването на средства от фондовете на ЕС.

Таблица 3: Справка за проектите на местния бизнес от община Търговище за периода 2007-2013 г.

№ по ред	Име на проект в процес на изпълнение или приключил през периода 2007 – 2013 г.	Период на изпълнение	Обща стойност	Източник на средства – програма, фонд, бюджет (собствен финансов принос в %)	Бенефициент	Съответствие с Общинския план за развитие/АДИОПР
1	С по-добри ключови компетенции	2008-2009	166127	ОПРЧР	ЕМУ-Търговище	Приоритет 3
2	От обучение към заетост	2012-2013	194924	ОПРЧР	"ПОЛЯНИЦА" ЕООД в партньорство със Сдружение „Център за регионално развитие” - Търговище РАДИТА ООД и "БКС - Търговище" ЕООД	Приоритет 3
3	Социални придобивки и иновативни решения за персонала на "ЕМУ"АД	2012-2014	336777	ОПРЧР	ЕМУ-Търговище	Приоритет 3
4	Иновативни подходи за безопасност при работа	2013-2014	52483	ОПРЧР	БКС - Търговище	Приоритет 3
5	Повишаване квалификацията на служителите в администрацията на Регионална здравна инспекция Търговище	2013-2014	81694	ОПАК	РЗИ - Търговище	Приоритет 3
6	"Иновативен съд за пренос на газ под високо налягане: реализация на иновативния потенциал на "ТЕРМОИНВЕСТ" ООД"	2012-2014	1277924	ОПРКБИ	"ТЕРМОИНВЕСТ" ООД	Приоритет 1
7	Внедряване и реализация на иновативен съд за пренос на газ под високо налягане – развитие на иновативния потенциал на Иновативни технологии ООД	2012-2015	375991	ОПРКБИ	"Иновативни технологии" ООД	Приоритет 1
8	Внедряване на полезен модел за технологична линия за производство на строителни и други смеси	2013-2015	519400	ОПРКБИ	"СЪНИ СИТИ" ЕООД	Приоритет 1
9	Предпазна полюсна капачка „ТЕРА” за акумулатор – иновация на „ТЕРА - 96“ ООД	2013-2015	264150	ОПРКБИ	"ТЕРА-96" ООД	Приоритет 1
10	Екостандарти в "Мебел стил" ООД	2008-2009	99860	ОПРКБИ	"МЕБЕЛ-СТИЛ" ООД	Приоритет 1
11	Внедряване на Система за	2009-2010	24304	ОПРКБИ	"ИНДУСТРИ	Приоритет 1

	управление на качеството ISO 9001:2008 в ИНДУСТРИАЛНИ БАТЕРИИ ЕООД за повишаване на фирмената конкурентоспособност				АЛНИ БАТИРИИ” ЕООД	
12	"Повишаване конкурентоспособността на „Експрес Инженеринг” ООД"	2009-2010	999213	ОПРКБИ	"ЕКСПРЕС ИНЖЕНЕРИ НГ" ООД	Приоритет 1
13	Модернизация на технологиите и управлението в «Гласко» ООД	2011-2012	1999900	ОПРКБИ	„Гласко” ООД	Приоритет 1
14	Отваряне на европейски пазари чрез внедряване на международни стандарти	2011-2012	133140	ОПРКБИ	"СЪНИ СИТИ" ЕООД	Приоритет 1
15	Въвеждане на система за управление на качеството, съгласно международния стандарт БДС EN ISO 9001:2008 в ЕКОФОЛ АД	2012-2013	185725	ОПРКБИ	"Екофол" АД	Приоритет 1
16	"Енергоефективни технологии в "ИМПАЛА" ООД"	2013-2014	359267	ОПРКБИ	"ИМПАЛА" ООД	Приоритет 1
17	"Нов шанс"	2013-2014	18946	ОПРЧР	"СТРОЙКОР ЕКТ-ГХ" ЕООД	Приоритет 1
18	"Успешен старт на "ДД Модел" ЕООД - проектиране и изработка сглобяеми модели на кораби от дърво"	2013	18832	ОПРЧР	"Д Д Модел" ЕООД	Приоритет 1
19	Ново начало	2013	15341	ОПРЧР	ЕМ КА ЖИ ЕООД	Приоритет 1
20	Устойчивост и конкурентност вследствие развитието на човешките ресурси	2012-2013	30788	ОПРЧР	"Лъки-Ю" ООД	Приоритет 3
21	Развитието на човешките ресурси в Къневи груп-гаранция за успех	2012-2013	114785	ОПРЧР	"КЪНЕВИ ГРУП" ЕООД	Приоритет 3
22	Инвестиции за европейско качество и производителност	2012-2013	101574	ОПРЧР	"МЕБЕЛ-СТИЛ" ООД	Приоритет 3
23	Насърчаване на мобилността на служителите в "Пътинженерингстрой - Т" ЕАД	2013-2015	216688	ОПРЧР	"Пътинженерингстрой - Т" ЕАД	Приоритет 3
24	Насърчаване на териториалната мобилност на работната сила ЕТ АГРОТРОН-М - МЕЛИХА ИСМАИЛ	2013-2015	27167	ОПРЧР	ЕТ АГРОТРОН-М - МЕЛИХА ИСМАИЛ	Приоритет 3
25	Нова култура на безопасен	2012-2013	105554	ОПРЧР	"Специализир	Приоритет 3

	труд и здраве в СХБАЛ"Папуров				ана хирургична болница за активно лечение - Папуров" ООД	
26	Закупуване на работно облекло, анализ и проектиране на организацията на трудовата дейност с цел намаляване на риска за здравето и безопасността на служителите в "Пътинженерингстрой - Т" ЕАД	2012-2013	205462	ОПРЧР	"Пътинженерингстрой - Т" ЕАД	Приоритет 3
27	Нови възможности за повишаване на здравословните безопасни условия на труд в "КЪНЕВИ ГРУП" ЕООД	2013-2014	102460	ОПРЧР	"КЪНЕВИ ГРУП" ЕООД	Приоритет 3
28	Политики за здравословен и безопасен труд	2013-2014	98108	ОПРЧР	ЕТ "АС-МЕГА-АНДОН АНДОНОВ-МАРИЯНКА АНДОНОВА-ГЕРГАНА АНДОНОВА"	Приоритет 3
ОБЩА СТОЙНОСТ НА ПРОЕКТИТЕ:			8126584			

Обобщената справка за проектите на бизнеса от община Търговище показва, че за периода 2007-2013 г. са изпълнени 28 проекта на обща стойност 8 126 584 лева.

Изводът, който се налага от анализа на Таблица 3 е, че местния бизнес също е бил много активен в кандидатстването с проекти и усвояването на средства, предимно по ОПРКБИ и ОПРЧР. Той е допринесъл за 6% от финансовото изпълнение на ОПР на база привлечени инвестиции и за 15% от техническото му изпълнение на база заложен и изпълнени проекти.

Липсва информация за частните инвестиции на местния бизнес за периода 2007-2013 г., така че вероятно приноса му в общата реализация на плана е много по-голям. Към него трябва да прибавим и проектите на земеделските производители и фирми, финансирани по мерките на Програмата за развитие на селските райони за периода 2007-2013 г.

По информация от Справка на ДФ „Земеделие” за периода 2007-2013 г. по ПРСР на територията на община Търговище са изплатени субсидии на обща стойност 12 550 713 лева. От фонда не дават справка за броя реализирани проекти.

Проектите по ПРСР допринасят за около 10% финансово изпълнение на ОПР на община Търговище за периода 2007-2013 г. Въздействието върху техническото изпълнение не може да бъде измерено.

Проверка в ИСУН показва, че за 2007-2013 година за района на община Търговище има регистрирани 70 проекта, разпределени по оперативни програми, както следва:

По ОП „Околна среда” – 6 проекта – 4 прекратени, 1 приключен и 1 в процес на изпълнение;

По ОП „Регионално развитие” – 7 проекта – 2 прекратени, 2 регистрирани, 3 приключени;

По ОП „Развитие конкурентоспособността на българската икономика” – 15 проекта – 4 прекратени, 5 в процес на изпълнение и 6 приключени;

По ОП „Техническа помощ” - 1 проект в процес на изпълнение.

По ОП „Развитие на човешките ресурси” - 39 проекта – 5 регистрирани, които чакат оценка, 21 приключени, 4 прекратени и 9 в процес на изпълнение.

По ОП „Административен капацитет” няма регистрирани проекти с бенефициент Община Търговище. Справката в ИСУН показва 2 проекта на общинската територия, изпълнявани от Регионална здравна инспекция и Областна администрация Търговище.

За оценка на общото въздействие и ефекта от реализацията на Общинския план за развитие е проведено и анкетно проучване сред двадесет и двама граждани на община Търговище. Анкетата показва следните обобщени резултати:

Според 45% от анкетиранияте проектната активност на Община Търговище за устойчиво местно развитие на територията през програмния период 2007-2013 г. е била на средно ниво, 35% я оценяват като слаба, 10% като силна, а други 10% не могат да преценят.

За 55% от анкетиранияте образователните, социалните, културните, църковните, спортните, бизнес и неправителствени организации в Община Търговище са имали добра активност по отношение разработването и изпълнението на проекти. Според 30% те са били слабо активни, а 15% нямат информация и не могат да преценят.

75% от анкетиранияте желаят да получават информация за изпълнението на Общинския план за развитие на община Търговище, а 25% не желаят да получават такава информация.

Според 45% от участниците в анкетното проучване влизането на България в ЕС и достъпа до финансови средства от европейските фондове е повлияло положително върху развитието на общината в средна степен. За 30% влизането на България в ЕС е със слаба степен на влияние върху територията и населението на Търговище, 20% смятат, че има силно влияние, а 5% не могат да преценят.

На въпроса в каква степен е информиран анкетирания за целите, мерките и дейностите за развитие на общината, 45% отговарят, че са добре информирани, 35% казват че са отлично информирани. 15% са слабо информирани, а 5%, отговарят, че не са информирани.

На въпроса дали прилагането на Общинския план за развитие (ОПР) влияе позитивно върху развитието на община Търговище, 40% отговарят, че определено влияе, други 40%, че влияе, но не в толкова голяма степен, 15% отговарят, че по скоро не влияе, а 5% не могат да преценят.

На Въпроса как се развива общината от 2007 г. до момента, 55% от попълнилите анкетата отговарят, че се развива към по-добро, 30% не могат да преценят, а 15%, че развитието е към по-лошо.

Постигнатият напредък на Община Търговище в изброените области се оценява от анкетираните по следния начин (Легенда: 5 – най-висок напредък, 1 – най-нисък напредък):

- Социално развитие – 3.15 от 5;
- Градско развитие – 2.95 от 5;
- Екологично развитие – 2.95 от 5;
- Икономическо развитие – 2.85 от 5;
- Инфраструктурно развитие – 2.65 от 5;

Според 40% от анкетираните, ОПР оказва средна степен на въздействие върху населението на община Търговище. За 25% влиянието е в ниска степен, 20% считат, че влиянието е във висока степен, 5% смятат, че ОПР не оказва влияние, 5% не могат да преценят и 5% не са дали мнение по този въпрос.

Според 60% от анкетираните ОПР оказва средна степен на въздействие върху територията на община Търговище и нейното развитие. 15 % смятат, че влиянието е във висока степен, 15%, че е в ниска степен, 5% , че ОПР не оказва влияние върху територията и 5% не са дали отговор на този въпрос.

Оценките на участниците в анкетата за провежданата политика за регионално и местно развитие на Община Търговище са следните:

- Отлична – 15%;
- Добра – 45%;
- Средна – 30%;
- Слаба – 5%;
- Не мога да преценя – 5%.

ИЗВОДИ:

В общия си вид стратегията за развитие на община Търговище с приоритети – инвестиции в икономиката, подобряване на инфраструктурата и развитие на човешките ресурси е уместна по отношение на основните нужди и проблеми на целевия район и не следва да се променя.

Визията на ОПР звучи актуално, съгласувана е с регионалните, национални и европейски планове и стратегии за развитие. През 2011 г. по препоръка от извършена междинна оценка е изготвен актуализиран документ за изпълнение на ОПР, където визията и основните приоритети са запазени. Специфичните цели кореспондират с приоритетите и визията.

За плановия период 2007-2013 г. в Индикативната финансова таблица на община Търговище за четирите основни приоритета на ОПР са заложили 186 проекта с инвестиции на обща стойност 128 986 000 лева, а в края на периода е отчетено общо изпълнение на 132 проекта за 92 620 369 лева. На тази база можем да обобщим, че техническото и финансово изпълнение на плана на етапа на последваща оценка е около 71%, без проектите, финансирани от ПРСР, от Капиталовата програма на Община Търговище и частните инвестиции.

По информация от ДФ „Земеделие“ за периода 2007-2013 г. по Програмата за развитие на селските райони за проекти на територията на община Търговище са изплатени субсидии на обща стойност 12 550 713 лева. За периода 2007 – 2013 г. инвестициите на Община Търговище по Капиталовата програма за основен ремонт на дълготрайни материални активи, придобиване на дълготрайни материални активи, придобиване на нематериални дълготрайни активи и придобиване на земя, възлизат на обща стойност 19 015 312 лева. Следователно финансовото изпълнение на ОПР е около 96%, отчитайки всички събрани данни и информация.

Добрите резултати от изпълнението на плана се дължат на съвместните усилия на Община Търговище, НПО, образователни, културни институции и местния бизнес, които са били изключително активни в кандидатстването и изпълнението на проекти и са допринесли за привличане на инвестиции, подобряване качеството на живот на населението и средата на обитаване в целевата територия.

В актуализирания документ по изпълнението на ОПР за последните три години от плановия период 2011-2013 г. са заложили 156 проекта и инвестиции на обща стойност 381 821 000 лв., като 220 043 000 лева от тях са частни инвестиции, предимно в областта на енергийната ефективност и 161 778 000 лева са очакваните публични инвестиции. За този период са реализирани 77 проекта на стойност 21 865 580 лева, предимно публични

инвестиции. Голяма част от тези проекти са в период на изпълнение на етапа на ПО и реалните резултати и въздействие от изпълнението им ще се отчетат през новия програмен период 2014-2020 г.

Според половината от анкетираните граждани през периода 2007-2013 г. община Търговище се развива към по-добро. Изпълнението на Общинския план за развитие е допринесло за подобряване живота на хората и на социално-икономическата ситуация в района като цяло.

Изводът, който се налага от всички изброени факти е, че в края на периода финансовото изпълнение на Общинския план за развитие на община Търговище за периода 2007-2013 г. на база усвоени средства и инвестиции в целевата територия е 96% (124 186 394 лева), а техническото изпълнение на база заложили и изпълнени проекти е 71%. Изпълнението на плана е много успешно и вероятно е почти на 100%, предвид липсващите данни и информация за всички проекти и дейности на частния сектор, които са трудно проследими и няма как да бъдат отчетени и включени в последващата оценка.

III. Оценка на степента на постигане на съответните цели и приоритети

За база в оценката на постигане на съответните цели и приоритети са взети четирите приоритета от АДИОПР на община Търговище, в които аграрния сектор е обединен с останалите икономически дейности в общ Приоритет 1. След направения подробен анализ на реализираните проекти по изпълнението на ОПР на Община Търговище за периода 2007-2013 г. бяха изведени следните конкретни данни за постигнатия напредък по четирите приоритета, както следва:

Изпълнение на Приоритет 1: *Балансирана конкурентоспособна общинска икономика с развит аграрен сектор, хранително-вкусова индустрия и туризъм.*

В Стратегическата част на ОПР и индикативната финансова таблица към него за този приоритет са заложили общо 86 дейности/проекта, за изпълнението на които са предвидени инвестиции на обща стойност 77 344 000 лева.

След изготвянето на актуализирания документ по изпълнението на ОПР на общината, в Приоритет 1 са заложили 71 проекта за 57 952 000 лева.

В края на изпълнение на ОПР, по Приоритет 1 са отчетени 1 общински проект за 63 085 лева и 14 на местния бизнес за 6 291 993 лева. Тук трябва да отчетем и инвестициите по ПРСР на стойност 12 550 713 лева. За финансиране на приоритета са използвани средства от ОП, ПРСР, национално финансиране и частни инвестиции на обща стойност – 18 905 791 лева.

Анализът показва средно 20% техническо изпълнение и около 25% финансово изпълнение в края на периода на база ОПР и АДИОПР. Тези данни са условни, тъй като няма информация за точния брой проекти, дейности и инвестиции на частния сектор. Вероятното изпълнение на Приоритет 1 е много по-добро, но трудно може да бъде измерено. На етапа на ПО следва да се даде добра оценка за общия напредък в това направление.

Изпълнение на Приоритет 2: Изграждане на качествена жизнена среда с модерни инфраструктури и съхранена екология.

В Стратегическата част на ОПР и индикативната финансова таблица към него за този приоритет са заложили 59 дейности/проекта, за изпълнението на които са предвидени инвестиции на обща стойност 40 237 000 лева.

След изготвянето на актуализирания документ по изпълнението на ОПР на общината, в Приоритет 2 са заложили 46 проекта за 307 672 000 лева, като 220 043 000 лева от тях са частни инвестиции, предимно в областта на енергийната ефективност и не са обект на настоящата оценка. За анализа се използват заложените публични инвестиции по приоритета за 87 629 000 лева. В края на изпълнение на ОПР по Приоритет 2 са отчетени 26 общински проекта за 76 156 050 лева. Няма частни проекти и такива на НПО, културни и образователни институции в рамките на този приоритет.

Анализът показва много добър напредък в реализацията на Приоритет 2. Общото му техническо изпълнение е средно 50%, а финансовото - средно 90%, на база заложеното в ОПР и АДИОПР.

Изпълнение на Приоритет 3: Развитие на човешките ресурси и социално сближаване

В Стратегическата част на ОПР и индикативната финансова таблица към него за този приоритет са заложили 33 дейности/проекта за изпълнението, на които са предвидени инвестиции на обща стойност 10 395 000 лева.

След изготвянето на актуализирания документ по изпълнението на ОПР, към Приоритет 3 в стратегическата част са предвидени 33 проекта на обща стойност 14 527 000 лева.

В края на изпълнение на ОПР по Приоритет 3 са отчетени най-много на брой изпълнени проекти – 87 броя, в това число: 10 общински проекта, 63 проекта на НПО, културни институти и учебни заведения от община Търговище и 14 проекта на местния бизнес.

Общата стойност на всички реализирани проекти е 8 551 279 лева.

Анализът показва много добро изпълнение на Приоритет 3, включително 263% или 2,6 пъти преизпълнение на броя реализирани проекти и 59% финансово изпълнение.

Изпълнение на Приоритет 4: Укрепване на административния капацитет и усвояване на средства от Структурните фондове и Кохезионния фонд на ЕС

В Стратегическата част на ОПР и индикативната финансова таблица към него за този приоритет са заложили 8 дейности/проекта за изпълнението, на които са предвидени инвестиции на обща стойност 1 010 000 лева.

След изготвянето на актуализирания документ по изпълнението на ОПР, към Приоритет 4 в стратегическата част са предвидени 8 проекта на обща стойност 1 275 000 лева.

В края на изпълнение на ОПР по Приоритет 4 са отчетени 3 общински проекта на стойност 1 360 661 лева и 1 проект на Търговско-промишлена палата – Търговище за 197 301 лева. Общата стойност на всички реализирани проекти е 1 557 962 лева.

Анализът показва добра реализация на Приоритет 4, като отчитаме 50% техническо изпълнение на база брой изпълнени проекти и финансово преизпълнение с 54%.

Изводи:

Анализът в края на програмния период 2007-2013 г. показва много добро общо изпълнение на Общинския план за развитие на община Търговище. На база заложили и изпълнени дейности процентното техническо изпълнение на ОПР е около 71%, а финансовото – 96%.

Най-добро техническо изпълнение – 263% на база брой изпълнени проекти отбелязва Приоритет 3 - Развитие на човешките ресурси и социално сближаване.

Най-добро финансово изпълнение отчитаме при Приоритет 4 - Укрепване на административния капацитет и усвояване на средства от Структурните фондове и Кохезионния фонд на ЕС - 154%.

Най-много инвестиции в общинската територия са привлечени по Приоритет 2 - 76 156 050 лева.

Най-слабо е изпълнението на Приоритет 1 - Балансирана конкурентоспособна общинска икономика с развит аграрен сектор, хранително-вкусова индустрия и туризъм - средно 20% техническо изпълнение и около 25% финансово изпълнение в края на периода на база ОПР и АДИОПР.

Обобщено можем да посочим Приоритет 2 - Изграждане на качествена жизнена среда с модерни инфраструктури и съхранена екология като най-успешен за Община Търговище за периода 2007-2013 г. със средно 50% техническо и 90% финансово изпълнение, но с най-устойчиви резултати и ползи от реализираните дейности и проекти с най-дълготраен ефект за целевата територия и нейното население.

IV. Оценка на ефективността и ефикасността на използваните ресурси

Стратегията за реализация на ОПР отразява логиката на интервенциите за постигане на конкретни резултати, ефект и въздействие от прилагането на общинския план за развитие. Ефектът от прилагането на плана се проявява в крайните видими и измерими резултати, продуктите и въздействието на съответните дейности и проекти върху целевата територия и нейното население. Наблюдението и оценката на изпълнението на плана следва да проследяват не само използването на финансовия и ресурсен потенциал, но активно да отчитат и физическия прогрес върху територията на общината /настъпващи промени в състоянието на средата в резултат от предприети интервенции/. Това изисква набор от специфични индикатори и възможност за алтернативност и адаптивност при оценяване изпълнението на плана.

Оценката за ефективност на ОПР се изготвя на база заложените в актуализирания документ по изпълнението на ОПР на община Търговище 35 броя индикатори (показатели и измерители) за мониторинг и преглед на тяхната измеримост, актуалност, съгласуваност и отношение към напредъка в изпълнението на плана.

ИНДИКАТОРИ

1. *Равнище на безработица* - 13% към 2013 г.;
2. *Равнище на средната работна заплата в общината* - 6269 лева за 2011 година;
3. *Местни и чуждестранни инвестиции* – не могат да бъдат измерени точно, НСИ поддържа данни на ниво област;
4. *Изградена нова канализационна мрежа (км)* – 7 км;
5. *Обновени водопроводни и канализационни мрежи за периода 2007-2013 г. :*
  - водопроводни - 31,134 км или 3,9% от цялата мрежа в общината;
  - канализационни – 11,945 км или 13,6% от цялата мрежа в общината.
6. *Подобрен общински пътища в лошо състояние и такива без настилка* – 114,7 км;

Общата дължина на общинската пътна е 208 км. и през годините са вложени следните средства за поддръжка:

2006 г. – 12 км (211 700 лв)
2007 г. – 6.5 км (499 000 лв)
2008 г. – 5.9 км (499 069 лв)
2009 г. – 30.69 км (526 179.15 лв и 4 020 041 лв еврофинансиране)
2010 г. – 26.9 км (469 626.18 лв)
2011 г. – 14,5 км (655207,00 лв)
2012 г. – 6,5 км (470251,00 лв)
2013 г. – 11,7 км (554400,00 лв)

ОБЩО: 114,7 км

7. Подобрена улична мрежа в лошо състояние в (км) - няма точни данни на етапа на ПО;
8. % отпадни води, подложени на първично пречистване – няма точни данни на етапа на ПО ;
9. % отпадни води, подложени на вторично пречистване – 78%;
10. % на домакинствата/стопанските предприятия, обслужвани от нови/подобрени системи за водоснабдяване – 3,9% от потребителите;
11. Намаляване на загубите на вода по водопреносната мрежа - 2007 г. - 69,98%, за 2013 г. - 58,08%), намаление - 11%.
12. Дължина (в километри) на построената газопроводна мрежа – 62 км;
13. Дължина (в километри) на обновена електропреносна мрежа – няма данни на етапа на ПО;
14. Брой на създадените "онлайн" административни услуги – 5
  - Деловодна справка
  - Записване за приеман ден на ръководството
  - Подаване на сигнали и предложения до община Търговище
  - Подаване на заявление за достъп до обществена информация
  - Сигнали срещу корупция в общинска администрация
15. Брой изградени обекти на местната и регионална бизнес инфраструктура, в т.ч. регионални бизнес офиси, изложбени зали, бизнес инкубатори, бизнес центрове, индустриални паркове, производствени зони, технопаркове, техноинкубатори и др. – 1;
16. Брой на малките и средни предприятия, които получават бизнес услуги – няма точни данни на етапа на ПО;
17. Брой на фирмите, разположени в бизнес паркове и/или техно-инкубатори - 0;
18. Брой регионални клъстери и мрежи – 0;
19. Брой на фирмите, участващи в регионални клъстери и мрежи - 0;
20. Брой новосъздадени местни туристически продукти и/или услуги – 6 броя - Културен туризъм с разработен туристически пакет “Културно – историческо наследство на община – Търговище”; Туристически продукт” – Екотуризъм; Събитийен туризъм; Сити тур “По пътя на виното” с разработен туристически пакет; Сити тур “Традиционен пролетен панаир и Изложение – Търговище” с разработен туристически пакет и “Билките – здраве, дарено от природата”;
21. Брой места за настаняване и/или средства за подслон – 14 към 2013 г.;
22. Брой реализирани нощувки в местата за подслон и настаняване – 171 275 (2007-2012 г.)
23. Ръст на приходите от нощувки в хотели, къщи за гости и др. места за настаняване- 30% за периода от 2007 до 2012 г.;

24. Приходи от посетители на туристически и културни обекти и забележителности – няма точни данни на етапа на ПО;
25. Брой туристи посетили туристически и културни обекти и забележителности – няма точни данни на етапа на ПО;
26. Брой новосъздадени/подобрили туристически атракции - 2 - Парк “Борово око” и аква-парк;
27. Брой новоизградени/модернизирани културни обекти – няма точни данни на етапа на ПО;
28. Брой общински служители, участвали в програми за обучение – 250 (за целия период, 2007-2013 г. като някои са посещавали повече от едно обучение);
29. Брой на МСП, получаващи финансова помощ за обучение – 5, получили помощ от ОПРКБИ;
30. Брой на компютрите на 100 ученика в училищата – 7 компютъра на 100 ученика към 2011 г. няма нови данни на етапа на ПО (НСИ вече не следи този показател);
31. Брой на Интернет места на 100 ученика в училищата – 6.5 интернет места на 100 ученика, няма нови данни на етапа на ПО (НСИ вече не следи този показател);
32. Брой сключени договори с работодатели по мерките за насърчаване на заетостта – 1810 договори;
33. Брой безработни лица включени в заетост по мерките за насърчаване на заетостта – 3783 лица;
34. Брой включени безработни лица в квалификационни курсове - 496;
35. Брой социални услуги, предоставяни в общността – 12 към 2013 г.

ИЗВОДИ:

В АДИОПР на община Търговище са заложили 35 индикатора за мониторинг и оценка на изпълнението. По-голямата част от тях са измерими, добре формулирани и не следва да се променят в новия програмен период. За по-добрата оценка на социално-икономическите процеси и въздействия от реализацията на плана следва да се добавят няколко нови индикатора, които да съответстват на актуални статистически показатели и да бъдат лесно измерими.

На база индикатори ОПР на община Търговище бележи много добро изпълнение на етапа на ПО. Най-видимия ефект и въздействие от прилагането на плана са инвестициите в инфраструктурата – ремонт на пътища, подобряване на ВиК и канализационните мрежи, обновяване и саниране на обществени сгради и културни обекти, общо благоустрояване на средата и др. На следващо място са инвестициите в развитие на социални услуги и в обученията и преквалификация на човешките ресурси.

Оценката на ефикасността на използваните ресурси се базира на сравнение между използваните ресурси при изпълнението на заложените ОПР за целия период от време 2007-2013 г. Извършен е аналитичен преглед на проектите и дейностите, реализирани от община Търговище, други организации и частни компании, финансирани със средства от бюджета на общината, структурни фондове на ЕС, ЕЗФРСР, частни инвестиции и други източници.

В тази част на последваща оценка ще разгледаме финансовото изпълнение на отделните приоритети на база сравнение между заложеното в Индикативната финансова таблица на ОПР и реално отчетеното изпълнение и инвестиции, както и броя на изпълнените проекти.

По Приоритет 1: Балансирана конкурентоспособна общинска икономика с развит аграрен сектор, хранително-вкусова индустрия и туризъм.

В Стратегическата част на ОПР и индикативната финансова таблица към него за този приоритет са заложен общо 86 дейности/проекта, за изпълнението на които са предвидени инвестиции на обща стойност 77 344 000 лева. След изготвянето на актуализирания документ по изпълнението на ОПР на общината, в Приоритет 1 са заложен 71 проекта за 57 952 000 лева.

В края на изпълнение на ОПР, по Приоритет 1 са отчетени 15 проекта, а инвестициите са на обща стойност – 18 905 791 лева. Отчитаме около 21% техническо и 33% финансово изпълнение в края на периода на база заложеното в АДИОПР.

Въпреки относително ниското процентно изпълнение, фактическият напредък по този приоритет е задоволителен, постигната е балансираност и сравнително добра ефикасност на вложените средства спрямо изпълнените проекти и дейности.

По Приоритет 2: Изграждане на качествена жизнена среда с модерни инфраструктури и съхранена екология.

В Стратегическата част на ОПР и индикативната финансова таблица към него за този приоритет са заложен 59 дейности/проекта, за изпълнението на които са предвидени инвестиции на обща стойност 40 237 000 лева. След изготвянето на актуализирания документ по изпълнението на ОПР на общината, в Приоритет 1 са заложен 46 проекта за 307 672 000 лева, като 220 043 000 лева от тях са частни инвестиции, предимно в областта на енергийната ефективност и не са обект на настоящата оценка. За анализа се използват заложените в актуализирания ОПР публични инвестиции по приоритета за 87 629 000 лева.

В края на програмния период, по Приоритет 2 са отчетени 26 общински проекта за 76 156 050 лева. Общото му техническо изпълнение е около 56%, а финансовото - средно 90%, на база заложеното в АДИОПР. Изводът е, че с почти максималния обем от предвидени финансови средства за този Приоритет, са реализирани само половината проекти и тук няма много добра ефикасност на изпълнението.

По Приоритет 3: Развитие на човешките ресурси и социално сближаване

В Стратегическата част на ОПР и индикативната финансова таблица към него за този приоритет са заложили 33 дейности/проекта за изпълнението, на които са предвидени инвестиции на обща стойност 10 395 000 лева. След изготвянето на актуализирания документ по изпълнението на ОПР, към Приоритет 3 в стратегическата част са предвидени 33 проекта на обща стойност 14 527 000 лева.

В края на изпълнение на ОПР по Приоритет 3 са отчетени най-много на брой изпълнени проекти – 87 броя на общата стойност на всички реализирани проекти е 8 551 279 лева. По Приоритет 3 отчитаме 263% или преизпълнение на броя реализирани проекти и 59% финансово изпълнение. Ефикасността тук е много добра, тъй като с около 60% от предвидените средства са изпълнени 2,6 пъти повече проекти.

По Приоритет 4: Укрепване на административния капацитет и усвояване на средства от Структурните фондове и Кохезионния фонд на ЕС

В Стратегическата част на ОПР и индикативната финансова таблица към него за този приоритет са заложили 8 дейности/проекта за изпълнението, на които са предвидени инвестиции на обща стойност 1 010 000 лева. След изготвянето на актуализирания документ по изпълнението на ОПР, към Приоритет 4 в стратегическата част са предвидени 8 проекта на обща стойност 1 275 000 лева.

На етапа на ПО по този приоритет са отчетени 4 проекта на обща стойност - 1 557 962 лева. Следователно отчитаме 50% техническо изпълнение на база брой изпълнени проекти и финансово преизпълнение - 122% спрямо заложеното в АДИОПР.

Тук не е постигната балансираност и няма добра ефикасност на вложените средства, тъй като с 1,2 пъти повече от всички заложили средства са изпълнени едва половината проекти.

Ефикасността не може да бъде измерена точно, тъй като се предполага, че има още инвестиции (най-вече частни), за които няма информация. Въпреки това от събраните данни и направения анализ се налага извода, че най-добра ефикасност е постигната при Приоритет 3 - Развитие на човешките ресурси и социално сближаване.

ИЗВОДИ:

Мониторингът на изпълнението на ОПР на база индикатори показва подобряване на социално-икономическото развитие на община Търговище, частично обновяване на инфраструктурите, насърчаване на заетостта, устойчиво развитие на икономиката, разнообразяване на предлаганите социални услуги и други положителни въздействия. Най-видимият ефект от прилагането на плана остават инвестициите в инфраструктурата - ремонт на пътища, обществени сгради, благоустрояване и др.

Отчитайки видимите, реални резултати от изпълнението на ОПР и техния ефект върху населението и целевата територия можем да отчетем добра обща ефективност за периода 2007-2013 г.

Най-добра ефикасност на вложените средства е постигната при реализацията на Приоритет 3, а най-слаба при Приоритет 4.

Основните източници на средства за изпълнение на плана са фондовете на ЕС – ОП РЧР, ОПРР, ОПРКБИ и ПРСР, по-малко финансиране е получено от национални фондове и програми на българската държава и средства от общинския бюджет на Търговище.

V. Обобщени изводи от проведената последваща оценка на изпълнението на Общински план за развитие на община Търговище за периода 2007-2013 г.

Анализът на етапа на Последваща оценка показва изключително добри резултати в изпълнението на Общинския план за развитие на община Търговище за периода 2007-2013 г.

В края на периода финансовото изпълнение на плана на база усвоени средства и инвестиции в целевата територия е 96% (124 186 394 лева), а техническото изпълнение на база заложили и изпълнени проекти е 71%.

Изпълнението на плана е много успешно и вероятно е почти на 100%, предвид липсващите данни и информация за всички проекти и дейности на частния сектор, които са трудно проследими и няма как да бъдат отчетени и включени в последващата оценка.

В общия си вид стратегията за развитие на община Търговище с приоритети – икономика, инфраструктура и развитие на човешките ресурси е уместна по отношение на основните нужди и проблеми на целевия район и не следва да се променя.

В стратегическата част на Общинския план за развитие на община Търговище 2007-2013 г. са включени: визия, 1 стратегическа цел, 5 приоритета, 21 специфични цели (СЦ) и 60 мерки.

Визията на ОПР звучи актуално, съгласувана е с регионалните, национални и европейски планове и стратегии за развитие. През 2011 г. по препоръка от извършена междинна оценка е изготвен актуализиран документ за изпълнение на ОПР, където визията е запазена същата.

Заложените стратегически цели/приоритети са добре изведени като брой и точно подредени. Специфичните цели кореспондират с приоритетите и визията.

За плановия период 2007-2013 г. в Индикативната финансова таблица на община Търговище за четирите основни приоритета на ОПР са заложили 186 проекта с инвестиции на обща стойност 128 986 000 лева, а в края на периода е отчетено изпълнение на 132 проекта за 92 620 369 лева. На тази база можем да обобщим, че техническото и финансово изпълнение на

плана на етапа на последваща оценка е около 71%, без проектите, финансирани от ПРСР, от Капиталовата програма на Община Търговище и частните инвестиции, с тях общото финансово изпълнение е 96%.

Най-добро техническо изпълнение – 263% на база брой изпълнени проекти отбелязва Приоритет 3 - Развитие на човешките ресурси и социално сближаване. Най-добро финансово изпълнение отчитаме при Приоритет 4 - Укрепване на административния капацитет и усвояване на средства от Структурните фондове и Кохезионния фонд на ЕС - 122%. Най-много инвестиции в общинската територия са привлечени по Приоритет 2 - 76 156 050 лева.

Обобщено можем да посочим Приоритет 2 - Изграждане на качествена жизнена среда с модерни инфраструктури и съхранена екология като най-успешен за Община Търговище за периода 2007-2013 г. е със средно 56% техническо и 90% финансово изпълнение, но с най-устойчиви резултати и ползи от реализираните дейности и проекти с най-дълготраен ефект за целевата територия и нейното население.

Най-слабо е изпълнението на Приоритет 1 - Балансирана конкурентоспособна общинска икономика с развит аграрен сектор, хранително-вкусова индустрия и туризъм - средно 21% техническо изпълнение и около 33% финансово изпълнение в края на периода на база ОПР и АДИОПР.

Мониторингът на изпълнението на ОПР на база индикатори показва подобряване на социално-икономическото развитие на община Търговище, частично обновяване на инфраструктурите, насърчаване на заетостта, устойчиво развитие на икономиката, разнообразяване на предлаганите социални услуги и други положителни въздействия. Най-видимият ефект от прилагането на плана остават инвестициите в инфраструктурата - ремонт на пътища, обществени сгради, благоустрояване и др. Отчитайки видимите, реални резултати от изпълнението на ОПР и техния ефект върху населението и целевата територия можем да отчетем добра обща ефективност за периода 2007-2013 г.

Най-добра ефикасност на вложените средства е постигната при реализацията на Приоритет 3, а най-слаба при Приоритет 4.

Основните източници на средства за изпълнение на плана са фондовете на ЕС – ОП РЧР, ОПРР, ОПРКБИ и ПРСР, по-малко финансиране е получено от национални фондове и програми на българската държава и средства от общинския бюджет на Търговище. Най-много проекти - 39 броя са финансирани от ОП „Развитие на човешките ресурси”, а най-малко – само 2 броя от ОП „Административен капацитет”.

В Община Търговище е създадена добра организация за прилагане и изпълнение на ОПР от гледна точка на планирани и реализирани проекти, вътрешен мониторинг и контрол. Общината е натрупала значителен опит в разработването и изпълнението на проекти, но все

още няма достатъчен административен и финансов капацитет за сериозно усвояване на средства от европейските фондове. НПО и бизнеса не се търсят като партньори и източници на информация, а техните проекти и дейности също допринасят за постигане целите на ОПР.

Според 50% от анкетираните граждани през периода 2007-2013 г. община Търговище се развива към по-добро. Изпълнението на Общинския план за развитие е допринесло за подобряване живота на хората и на социално-икономическата ситуация в района като цяло.

ЗАКЛЮЧЕНИЕ

Община Търговище е изпълнила успешно Общинския план за развитие за периода 2007-2013 г., както от гледна точка на предвидени и реализирани проекти и дейности, така и от гледна точка на привлечени инвестиции и изпълнение на финансовата рамка на стратегическия документ. За реализацията на плана са работили активно всички заинтересовани страни – местната власт, общинската администрация, бизнеса, НПО, културни, образователни институции и др. Изграден е капацитет сред всички бенефициенти за успешно разработване, управление, изпълнение и приключване на проекти, финансирани от фондовете на ЕС и други източници.

Последните тенденции в развитието на Търговище показват (макар и доста слабо и колебливо) подобрене на социално-икономическото развитие на общината, което се нуждае от стимули за преодоляване на проблема с безработицата, ускоряване на икономическия растеж и устойчивост на развитието. Потребностите от “коригиращи” и подкрепящи публични намеси в развитието на общината са се увеличили през последните години. Необходимо е ново териториално насочване на мерките и подобрена координация, за да се постигнат трайни и осезаеми промени в желаните насоки и успешно изпълнение на целите и приоритетите на Общинския план за развитие 2014-2020 г.

На тази основа, стратегията за развитие на общината за оставащия период до 2020 г. следва да бъде агресивна по отношение на желания териториален баланс в развитието на общината и протичането на демографските процеси, подкрепяща по отношение на необходимите предпоставки за развитие на икономиката и стабилизираща по отношение изграждането и обновяването на инфраструктурите.

В резултат на проведената последваща оценка за изпълнение на ОПР на община Търговище имаме следните препоръки:

1. Допълване на формулираните индикатори в новия план за развитие на община Търговище за периода 2014-2020 г. на етапа на неговата актуализация.
2. Определяне на оптимален брой количествени стойности на индикаторите.
3. Да се следи стриктно изпълнението на програмата за реализация към плана за развитие на община Търговище 2014-2020 г. и да бъде актуализирана веднага след приемане на окончателните варианти на Оперативните програми на ЕС до края на 2014 г. или през 2015 г.

4. Инициране на мерки за създаване на работещ механизъм за периодично събиране на данни по заложените индикатори.

5. Интегриране на индикаторите, т.е. обединяване на същите постигнати от различни организации – общинска администрация, други публични организации, структурите на гражданското общество, бизнеса и т.н.

6. Да се търсят нови възможности за кандидатстване и финансиране на готовите проекти на общината, с цел реализация до 2020 г.

7. Да се популяризира ОПР сред гражданите и да се активизират бизнеса и НПО да участват в различни дейности и проекти, за да се повиши общия напредък по изпълнение на заложените цели и приоритети до 2020 г.

8. Да се засили контрола по изпълнението на ОПР 2014-2020 г. от страна на Кмета на общината и Общинския съвет.

Предвидените средства за осигуряване на публичност и прозрачност в процеса на планиране на ОПР 2007-2013 г. са по-скоро от общ принципен характер, доколкото се установява липса на конкретни целенасочени действия в тази посока в периода на реализиране на мерките за въздействие на плановия документ.

Предприетите от страна на община Търговище инициативи тук могат да бъдат:

- Консултации с всички заинтересовани страни за координация и мобилизация на местните ресурси с цел успешно прилагане на политиката за местно интегрирано развитие;
- Диалог и съобразяване с мнението на гражданите;
- Обсъждането на влиянието на реалните общински политики върху ежедневието на хората;
- Достъп до гражданите, чрез предпочитани от тях информационни канали.

Препоръчително е да се разпише цялостна процедура, конкретизираща системата за координация на ОПР, съвместните действия с представителите на заинтересованите страни, включително за осигуряване на информация и публичност.

Необходимо е информацията за изпълнението на ОПР да е директна, доколкото принципът на прозрачност и публичност е задължително условие за всеки проект, изпълняван със средства по ОП, и доколкото Програмата за управление на община Търговище е предвидено да се отчита ежегодно.

Нужно е също така да се предвиди разработването на механизми за събиране на актуална информация от заинтересованите страни за техния принос в изпълнение на ОПР.

Въпреки, че в повечето апликационни форми за финансиране от различни източници се търси корелация на целите и съотносимостта на конкретния общински проект към стратегически документи на различни нива, и в частност към ОПР, тази информация не се

акумулира. Макар и да съществуват отделни съвместни срещи, към момента не е създаден и не действа механизъм за периодични прояви с участието на всички партньори за взаимна оценка на действията и разглеждане на възможностите за подобряване на координацията.

СПИСЪК НА ИЗПОЛЗВАНИТЕ СЪКРАЩЕНИЯ

АЗ – Агенция по заетостта

АСП – Агенция за социално подпомагане

АДИОПР – Актуализиран документ за изпълнение на Общински план за развитие

АДИРПРСИР – Актуализиран документ за изпълнение на Регионален план за развитие на Североизточен район 2010-2013

ВЕИ – възобновяеми енергийни източници

ГПСОВ - градски пречиствателни станции за отпадъчни води

ДМА – дълготрайни материални активи

ДБТ – Дирекция „Бюро по труда”

ДГС – Държавно горско стопанство

ДЛС – Държавно ловно стопанство

ЕИСУРР – Единна информационна система за управление на регионалното развитие

ЕО – екологична оценка

ЕСФ – Европейски социален фонд

ЕФРР – Европейски фонд за регионално развитие

ЗООС – Закон за опазване на околната среда

ЗРР – Закон за регионалното развитие

ЗТ – защитени територии

ИАОС – Изпълнителна агенция по околна среда

ИСУН – Информационна система за управление и наблюдение на средствата от Структурните инструменти на Европейския съюз

МРРБ – Министерство на регионалното развитие и благоустройството

МО – Междинна оценка

МОСВ – Министерство на околната среда и водите

МСП – малки и средни предприятия

НИРД – научно-изследователска и развойна дейност

НПО – неправителствени организации

НПРР – Национален план за регионално развитие

НСИ – Национален статистически институт

НСОРБ – Национално сдружение на общините в Република България

НСРР – Национална стратегическа референтна рамка

NUTS – обща класификация на териториалните единици за статистически цели, прилагана от ЕВРОСТАТ за регионите в Европейския съюз

ОДЗ – Областна дирекция „Земеделие“

ОП – Оперативна/и програма/и

ОПАК – Оперативна програма „Административен капацитет“

ОПОС – Оперативна програма „Околна среда“

ОСР – Областна стратегия за развитие

ОСП – Обща селскостопанска политика

ОПР – Общински планове за развитие

ОПРКБИ – Оперативна програма „Развитие на конкурентоспособността на българската икономика“

ОПРР – Оперативна програма „Регионално развитие“

ОПРСР – Оперативна програма за развитие на сектор “Рибарство”

ОПРЧР – Оперативна програма „Развитие на човешките ресурси“

ОСЗ – Общинска служба по земеделие

ОУ – основно училище

ОУП – общ/и устройствен/и план/ове

ППЗРР – Правилник за прилагане на Закона за регионалното развитие

ПРСР – Програма за развитие на селските райони

ПСОВ - пречиствателни станции за отпадъчни води

ПЧИ – преки чужди инвестиции

ПЧП – публично-частни партньорства

РИОСВ -Регионална инспекция по околната среда и водите

РСЗ – Регионална служба по заетостта

СИР – Североизточен район

СИФ – Социално-инвестиционен фонд

СОУ – средно общообразователно училище

СЦ – Стратегическа цел

СпЦ – Специфична цел

ТБО – твърди битови отпадъци

ТГС – трансгранично сътрудничество

ТИЦ – туристически информационен център

ТСБ – Териториално статистическо бюро

УО – Управляващ орган

ЦДГ – целодневна детска градина